

výbavy náležejících, pokud tyto mohly býti zcizeny toliko pod cenou kupní (rozh. ze dne 3. prosince 1867, sb. »Gl. U.« č. 4700). Odstupující má nahraditi i to, co vzhledem ke společné domácnosti bylo předem vynaloženo (rozh. ze dne 3. prosince 1867, časop. »Ger. Halle« č. 10 z r. 1868); rovněž dlužno nahraditi ženichu výlohy na výbavu nevěstinu (rozh. ze dne 6. března 1884 č. 908, sb. »Gl. U.« č. 10.857).

3. Kterou příčinu odstoupení sluší pokládati za důvodnou, zákon neustanovuje a dlužno tudíž rozhodnutí této otázky ponechatí volnému uvážení soudcovskému. Vždy však musela tato příčina vzejíti teprve po zasnoubení, nesměla tu býti již prve (Pachmann, Bemerkungen zur Lehre vom Schadenersatze wegen aufgelöster Eheverlöbnisse, Haimerl »Viertelj.-Schrift«, sv. III., str. 438) (rozh. ze dne 5. září 1872 č. 7338, sb. »Gl. U.« č. 4700). Naproti tomu jest lhostejno, jakým způsobem vzešla, a zdali se zakládá v zavinění účastníkově či v náhodě (Stubenrauch, sv. I., 135).

4. Také odstupující může žádati náhradu škody, jestliže jeho odstoupení se zakládá v zavinění nebo v náhodě v osobě druhého snoubence se vyskytnuvších. Vzešla-li u obou stran důvodná příčina k odstoupení, nemůže žádná strana náhradu škody žádati. Byla-li tu příčina odstoupení již před nebo v době zasnoubení, platí o náhradě škody, jelikož § 46 o. o. z. o tomto případě zvláštního ustanovení neobsahuje, předpisy všeobecné a nelze ji tedy žádati, jestliže poškozený o dotčených okolnostech věděl, poněvadž v tom případě druhé straně žádné viny přičítati nelze.

5. Jestliže snoubenci uzavřeli svatební smlouvy, rozpadají se tyto ipso iure, neuskuteční-li se sňatek; neboť účinnost svatebních smluv pojmově předpokládá existenci platného manželství (§ 1217 o. o. z.). Jestliže naproti tomu jeden snoubenec druhému neb i osoba třetí některému z nich »vzhledem k budoucímu manželství« něco slíbí nebo daruje, nestává se darování již tím, že ku sňatku nedojde, neplatným, avšak, jestliže k manželství nedojde bez viny dárce, může dar býti odvolán (§ 1247 o. o. z.). Vyloučeno jest tudíž odvolání daru, jestliže dárce bezdůvodně od zasnoubení odstoupí, nebo jestliže na jeho straně vzešla důvodná příčina k odstoupení pro druhou stranu; avšak i v tomto případě (na rozdíl od podmínek § 46 o. o. z.) musí tu býti zavinění na straně dárce. Bylo-li při darování uzavření manželství stanoveno výslovně za podmínku, není třeba, jestliže k sňatku nedojde, teprve odvolání, nýbrž v tomto případě darování pro nesplnění podmínky pozbývá resp. nenabývá právních účinků (§§ 897—900 o. o. z.). Sporno jest, zdali ustanovení § 1247 o. o. z. vztahuje se na všechna darování mezi snoubenci, či zdali vztah k zamýšlenému manželství musí zvlášť býti prokázán. Stubenrauch hlásí se k názoru poslednějšímu. Odvolací právo přísluší však toliko dárce, nikoli i jeho dědicům (rozh. ze dne 14. března 1872 č. 2032, sb. »Gl. U.« č. 4520). Vrácení daru má místa jen potud, pokud dar ještě in natura nebo hodnota jeho pozůstává (§ 362 o. o. z.). Plody z věci darované (i během procesu) vytěžené zůstanou obdařenému (rozh. ze dne 7. května 1868 č. 4271, sb. »Gl. U.« č. 3065), poněvadž tento až do nabytí právní moci rozsudku jest netoliko poctivým držitelem, nýbrž zůstává též vlastníkem daru. (Viz též čl. Manželství a Zasnoubení.)

Sochařství.

Sochařství v užším smyslu zahrnuje v sobě sochařství, v širším smyslu řezbářství, pálené práce v mědi, kovolitectví, díla z hlíny vytvo-

řená, umění kamenické a rytecké pečeti. Všechny tyto druhy sochařství jsou s živnostmi, které rovněž s toutéž látkou co činiti mají, tak v úzkém styku, že namnoze nelze rozhraní mezi nimi vyšetřiti, a četné nálezy úřadů živnostenských právě na potíž rozlišování tohoto narazily.

I. Právo živnostenské.

Sochařství a veškery odrůdy jeho nepodléhá dle odst. V. c) vyhl. patentu k řádu živnostenskému předpisům řádu živnostenského, avšak úřady živnostenské opět a opět hleděly kompetenci své podříditi jednotlivá odvětví tohoto umění. Stížnosti proti tomu vznesené vyvolaly dobrozdání obchodních a živnostenských komor. Vídeňská obchodní a živnostenská komora odpověděla k otázce, zda sochařství jakožto krásné umění ve smyslu čl. V. c) vyhl. patentu k ř. živnost. sluší považovati za živnost, takto: »Při sochařství běží o díla umělecká t. j. o taková díla, která vytvářejí se nikoli k uspokojení obyčejných potřeb, nýbrž jen ku povznesení krasocitu, nebo v daném případě k tomu cíli slouží, aby vznešený pocit v duši divákově vyvolán byl. Mýlným jest názor, jakoby sochařství bylo činností živnostenskou; neboť v cíl. patentu ze dne 19. října 1846 na ochranu literárního a uměleckého vlastnictví výslovně stanoveno jest, že původce díla uměleckého může dílo dle vůle své rozmnožovati a že každá rozmnoženina takováto považovati se má za dílo původní. Nepřestává-li dílo umělecké rozmnožováním býti uměleckým dílem, nemá ani tvůrce jeho proto, že použil práva sobě příslušejícího a dílo rozmnožil, pozbyti důstojenství umělce. Co se pak prodávání děl uměleckých týče, kterážto skutečnost uvádí se jako zvláštní znak živnostenské povahy sochařství, budiž vzato na vědomí, že umělci — jak známo — vyhledávají ne toliko výstavy, nýbrž i obchodníky se zbožím uměleckým, aby díla svá prodali.«

Z důvodů těchto prohlásila pak komora vídeňská, že sochař není povinen ohlašovati živnost ani pokud jde o rozmnožování a prodej díla jeho.

II. O b j e m.

Při rozlišování sochařství od jiných (příbuzných) živností jest všeobecně závažným ten moment, zda skutečně na straně tvůrcově jeví se svobodná tvorba umělecká, zda tedy vynalézavost (invence) a tvoření dle vlastních návrhů a modelů jest základem umělecké činnosti čili nic. Jistá obchodní komora (linecká) prohlásila, že sochaři jsou oprávněni zhotovovati truhlářské práce opatřené řezbářskými výtvary, pokud na nábytku převážnou měrou zastoupeny jsou práce řezbářské.

Rozlišování dotčené bylo důležitým jednak

1. co do práva k rozmnožování, jednak

2. co do vydržování pomocníků, jichž potřebí jest při pracích »k dokonalemu pořízení výrobků« (§ 37 ř. živn.). Pokud jde o rozmnožování, musilo být dle § 2 zák. na ochranu vlastnictví literárního a uměleckého (cíl. pat. ze dne 19. října 1846 č. 992 sb. zák. soud.) sochaři přiznáno právo, aby mohl dílo své v libovolné formě rozmnožovati, nejso proto podroben řádu živnostenskému, jakkoli jest mu při rozmnožování nutnou pomoc sádrolijců. Své doby poukazovala vídeňská obchodní komora v jednom dobrozdání svém s důrazem na to, že sádrolijec pracuje dle cizích modelů, kdežto sochaři přináležejí právo pořizovati odlitky svých vlastních děl. Ohledně používání pomocných dělníků, kteří ku př. mohou býti nezbytnými pro sochaře mezi kamenníky, pro řezbáře mezi truhláři za účelem práce pří-

pravné, bylo rovněž rozhodujícím rozlišovati, zdaž práce umělce v poměru k práci na díle vykonané živnostníkem má převahu čili nic.

Co se týče důležité otázky o hranicích mezi sochařstvím a kamenictvím, učinila liberecká obchodní a živnostenská komora toto dobrozdání: »Hranice mezi oběma živnostmi leží přirozeně v tom, že sochaři jest provésti veškerý figurální a ornamentální práce, kdežto kamenník spracovává kameny u všemožné předměty stavební a potřební, pokud do nich nezadělává se práce okrasná, jako jsou: římsy, schody, krytby, sloupy, pásy podokenní, plotny, kvádry, břevnoví atd. Dlužno tedy sochaři jako práci vlastního oboru ponechati ryjectví, figury, ornamenty všech druhů atd. Celkem ovšem nezbytno doznati, že obtížno jest vytknouti přesnou hranici a že by nebylo nic tak choulostivým, jako lpěti úzkostlivě na hranici libovolně stanovené a brániti kamenníku ve snaze po vytvoření plodů vyšších obstihujících tu i tam umění, a s druhé strany odsouditi kamenníka k tomu, aby pořizoval každou jednoduchou práci, které potřebuje sochař jako přípravy k umělecké činnosti své.«

III. Daně.

Výtvarní umělci nejsou dani výdělkové podrobeni. Avšak dvorská kancelář (dek. ze dne 19. října 1813 č. 1188 vyhlášený čes. gub. dekretem č. 38.964) stanoví: »Byť i občanští sochaři zhusta mohli býti počítáni mezi umělce, provozují přece jen živnost, poněvadž jich zaměstnání méně má za účel uspokojiti vkus umělecký, hovic spíše zvláštním potřebám v různých poměrech občanské společnosti, a proto podléhají dani výdělkové.« Také dle nového zákona o dani výdělkové z r. 1896 sluší míti za to, že sochaři podrobeni jsou obecné dani výdělkové a to tím spíše, poněvadž jich § 2 cit. zák. nevyjímá a § 3 téhož zák. od povinnosti daňové neosvobozuje.

O vlastnictví k vytvořenému dílu uměleckému a o zákonné ochraně vlastnictví toho viz nyní zák. ze dne 26. prosince 1895 č. 197 ř. z. Která díla zákon tento chrániti chce, uvádí § 1 a vykládající jej § 4 cit. zák. Podrobnosti viz ve čl. »Právo autorské«.

Souboj.

I. Dějinný vývoj a význam.

Jakýsi druh souboje vyskytl se již ve starověku, kdež mnohdy zdoluhavé války, nerozhodné bitvy a pod. zápasem samotných vojevůdců byly ukončeny. O souboji ve smyslu dnešním, totiž jako prostředku sloužícím k vyrovnání urážky na cti, nevěděli však staří národové ničeho. Tento vyvinul se nejspíše ze staroněmeckého odpovědnictví; ten, jehož právo bylo porušeno, musel si s mečem v ruce zadostučinění zjednat. Ovšem středověký boj za čest nedál se ještě v dokonalých formách souboje, jež ve Španělsku se vyvinuly, avšak již ordály, msta a odpovědnictví se zakládaly vůbec na principu zjednatí si za utrpěné porušení práva osobní zadostučinění.

O oprávněnosti souboje byly vedeny četné spory. Souboj jest nejen sám o sobě ústavem nemorálním a právu se přičítám, nýbrž sluší jej též bezpodmínečně zavrhovati, pokládá-li se za jakýsi atribut cti stavovské. Tím méně lze schvalovati stanovisko, že toliko jisté stavy čestné spory mohou jedině soubojem vyřizovati nebo že často zcela nahodilý výsledek souboje má za zadostučinění se považovati. Souboj sluší tudíž vším právem zavrhovati a také se proti němu všeobecný odpor stále vzмáhá, tak že